

DOKUMENTACJA POWYKONAWCZA

KOŚCIÓŁ PW. BOŻEGO CIAŁA W GDAŃSKU

PRACE KONSERWATORSKIE PRZY MALOWIDŁACH ŚCIENNYCH

Autor prac konserwatorskich i dokumentacji:

mgr Anna Korzeniowska

Gdańsk 2024

SPIS TREŚCI

1. OBIEKT	3
1.1. NAZWA OBIEKTU, ADRES	3
1.2. LOKALIZACJA WRAZ Z MAPKĄ SYTUACYJNĄ	3
1.3. NAZWA WŁAŚCICIELA	3
1.4. NUMER REJESTRU ZABYTKÓW	3
1.5. HISTORIA OBIEKTU WRAZ Z ARCHIWALNĄ IKONOGRAFIĄ	4
2. WYKAZ WCZEŚNIEJSZYCH DOKUMENTACJI NA TEMAT OBIEKTU WRAZ Z LOKALIZACJĄ ICH PRZECHOWYWANIA.....	12
3. PRACE PROWADZONE W RAMACH DOTACJI	14
3.1. CZAS TRWANIA PRAC.....	14
3.2. WYKONAWCA PRAC.....	14
3.3. OPIS STANU ZACHOWANIA WRAZ Z CZĘŚCIĄ FOTOGRAFICZNĄ	14
3.4. PRZEBIEG ORAZ FAKTYCZNIE ZREALIZOWANY PROGRAM PRAC Z PODANIEM METOD, MATERIAŁÓW I TECHNIK WYKORZYSTANYCH PODCZAS REALIZACJI WRAZ Z OZNACZENIEM GRAFICZNYM ZAKRESU PRAC.....	22
3.5. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA Z PRZEBIEGU PRAC	24
3.6. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA OBIEKTU PO ZAKOŃCZENIU PRAC	44
4. OŚWIADCZENIE BENEFICJENTA.....	49

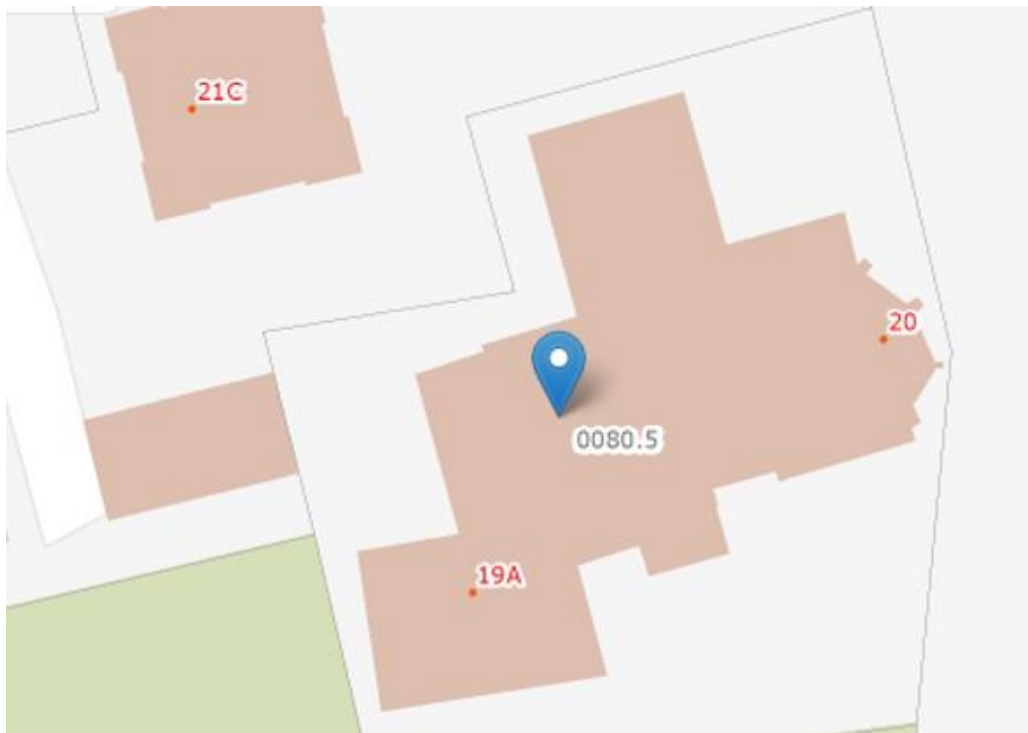
1. Obiekt

1.1. Nazwa obiektu, adres

Kościół pw. Bożego Ciała, ul. 3 Maja 20, 80-802 Gdańsk

1.2. Lokalizacja wraz z mapką sytuacyjną

Obiekt jest zlokalizowany przy ul. 3 Maja w Gdańsku, na działce nr 15/3, obręb ew. 80.

*Ilustracja 1. Lokalizacja obiektu na współczesnym planie katastralnym
źródło: polska.e-mapa.net*

1.3. Nazwa właściciela

Parafia Polskokatolicka pw. Bożego Ciała, ul. 3 Maja 19a, 80-802 Gdańsk

1.4. Numer rejestru zabytków

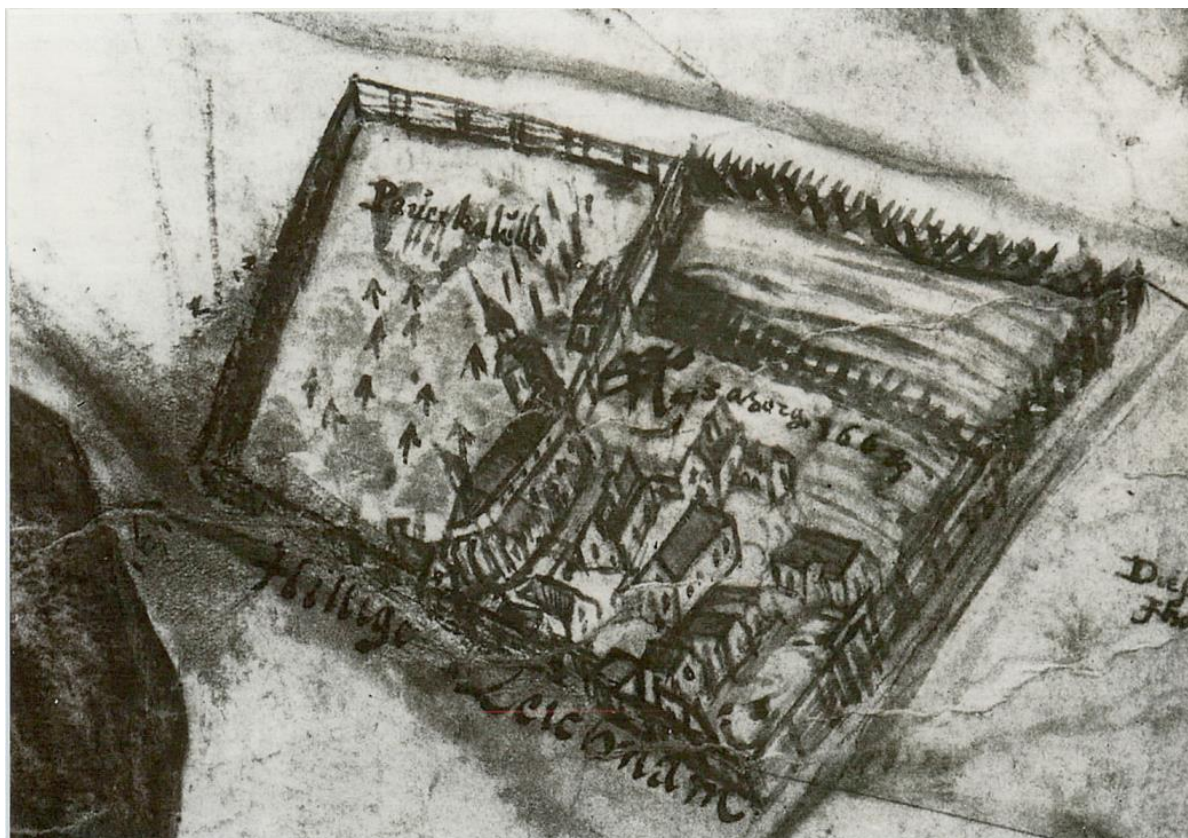
Kościół pw. Bożego Ciała w Gdańsku jest objęty ochroną konserwatorską na mocy wpisu do rejestru zabytków nieruchomych województwa pomorskiego decyzją z dnia 16.12.1956 r. pod numerem 48 (obecnie nr 65). Ponadto znajduje się na terytorium miasta Gdańska, tj. na obszarze objętym ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do rejestru zabytków nieruchomych województwa pomorskiego dnia 11.10.1947 r. pod nr 8 (obecnie nr 15), a zarządzeniem Prezydenta RP z dnia 8.09.1994 r. uznanym za pomnik historii.

1.5. Historia obiektu wraz z archiwalną ikonografią

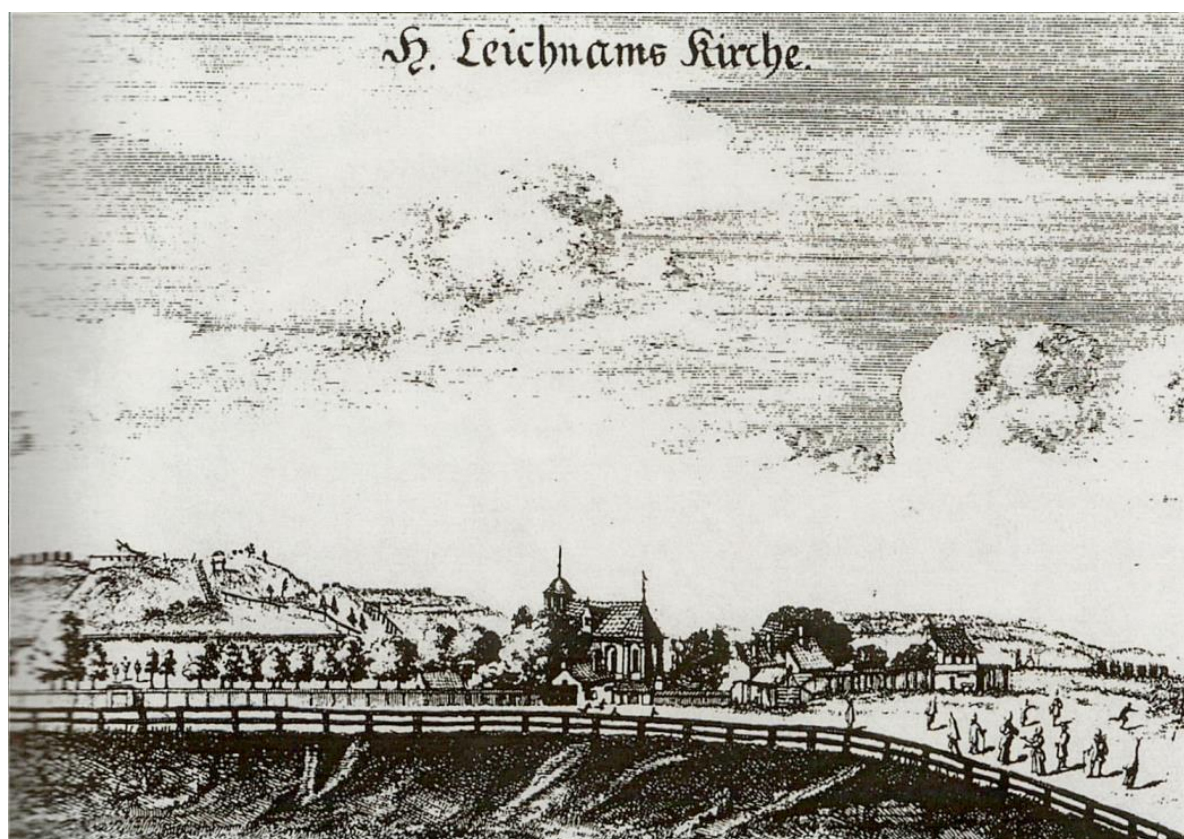
Kościół pw. Bożego Ciała w Gdańsku to jeden z najcenniejszych zabytków szpitalnej architektury sakralnej na Pomorzu, wyróżniający się unikalnym układem architektonicznym. Tworzą go dwa prostopadłe do siebie skrzydła: gotyckie prezbiterium, zorientowane na osi wschód-zachód, oraz barokowa nawa dostawiona od północy. Początki kościoła pw. Bożego Ciała sięgają XIV w., gdy w miejscu obecnego prezbiterium znajdowała się kaplica połączona ze szpitalem Bożego Ciała. Po rozbudowie w XV w. kaplica pełniła funkcję prezbiterium w powiększonej świątyni. Obecna forma kościoła powstała w wyniku jego odbudowy po oblężeniu miasta w 1577 r. Wówczas wzniesiono także zachodnią wieżę. W 1688 roku po północnej stronie, prostopadłe do salowego kościoła wybudowano barokową nawę. W 1707 r. do południowej ściany nawy dostawiono zewnętrzną ambonę, która jest dziś jedyną zachowaną zewnętrzną amboną w Gdańsku. Z kolei w połowie XVIII w. wzniesiono wieżę wschodnią (nad prezbiterium), pierwotnie w konstrukcji szkieletowej. W 1812 r. budynek służył za magazyn wojsk francuskich.

W 1916 r. świątynia została uszkodzona od uderzenia pioruna, co spowodowało konieczność przeprowadzenia prac remontowych. Całe wnętrze kościoła pobielono, a następnie pomalowano ściany ugrową monochromią. W 1974 roku kościół razem z plebanią zostały przekazane kościołowi polskokatolickiemu. W tym czasie w latach od 1974 do 1981 przeprowadzono prace renowacyjne, w wyniku których m.in. ponownie pomalowano wszystkie ściany świątyni pobiałą, a następnie jasnożółtą farbą. Dopiero w 2022 roku, po przeprowadzeniu badań stratygraficznych oraz mikrochemicznych w najstarszej części kościoła – prezbiterium, datowanym na XIV w. – stwierdzono istnienie malowideł ściennych. Obecność tych warstw w obiekcie należącym do zabytkowego śródmieścia Gdańska uznano za unikatowe. W wyniku prac stratygraficznych odsłonięto liczne fragmenty dekoracji ściennej. Najstarsze z nich datowane są na XVI w. powstałe w czasie napraw kościoła po konflikcie Gdańska ze Stefanem Batorym w 1577 roku. Kolejne powstały w XVII w. w czasie rozbudowy kościoła przez Bartela Ranischa (1688/1689). Najmłodsze, monochromatyczne w szarym odcieniu zostały wykonane w okresie okupacji francuskiej w II poł. XIX w.

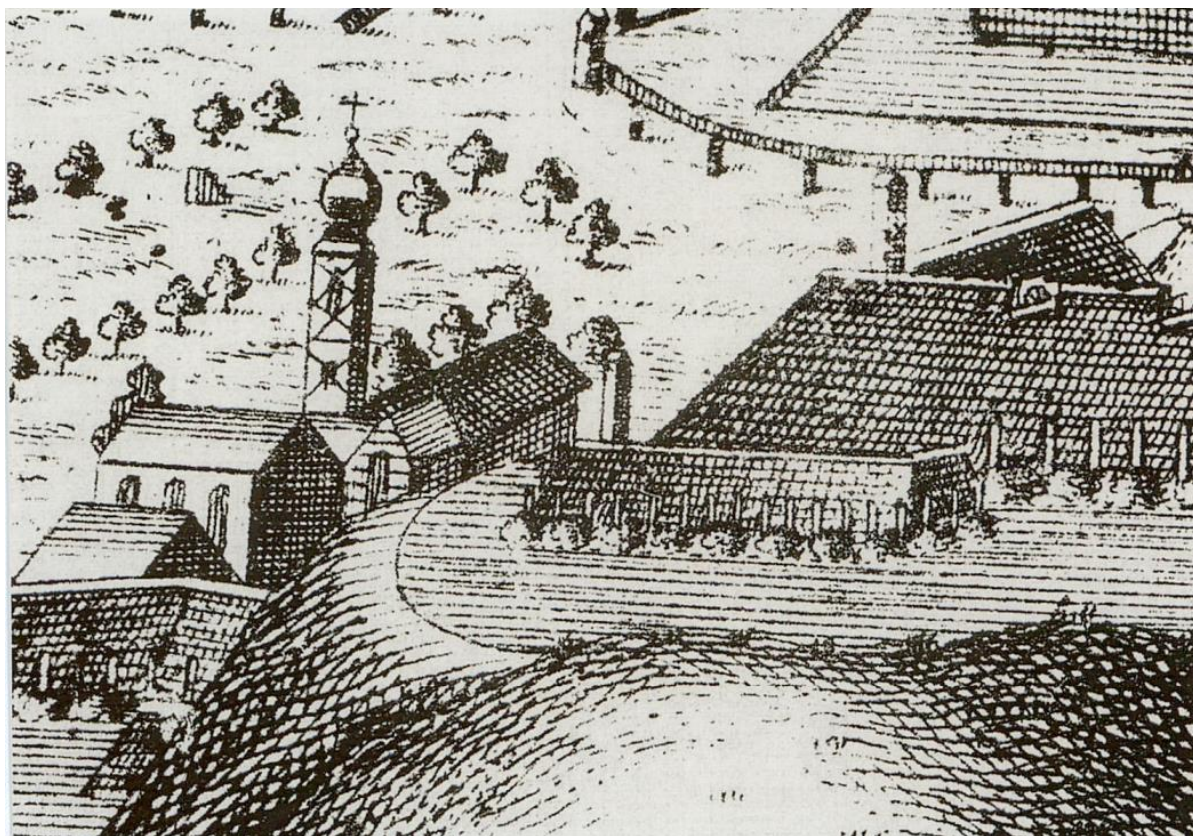
Dzięki temu, że kościół niemal nie ucierpiał w wyniku II wojny światowej, wyróżnia się dziś niezwykle bogatym wnętrzem. Szczególnie cenny jest plafon z 1709 r. autorstwa Krystiana Fryderyka Falkenberga, powieszony na stropie obecnego prezbiterium. W latach 2019-2023 wykonano prace konserwatorskie i restauratorskie malowideł. Odsłonięcie większych fragmentów wyłaniających się malowideł w celu przywrócenia we wnętrzu oryginalnych dekoracji podkreśli bogatą historię kościoła i jego walory artystyczne.

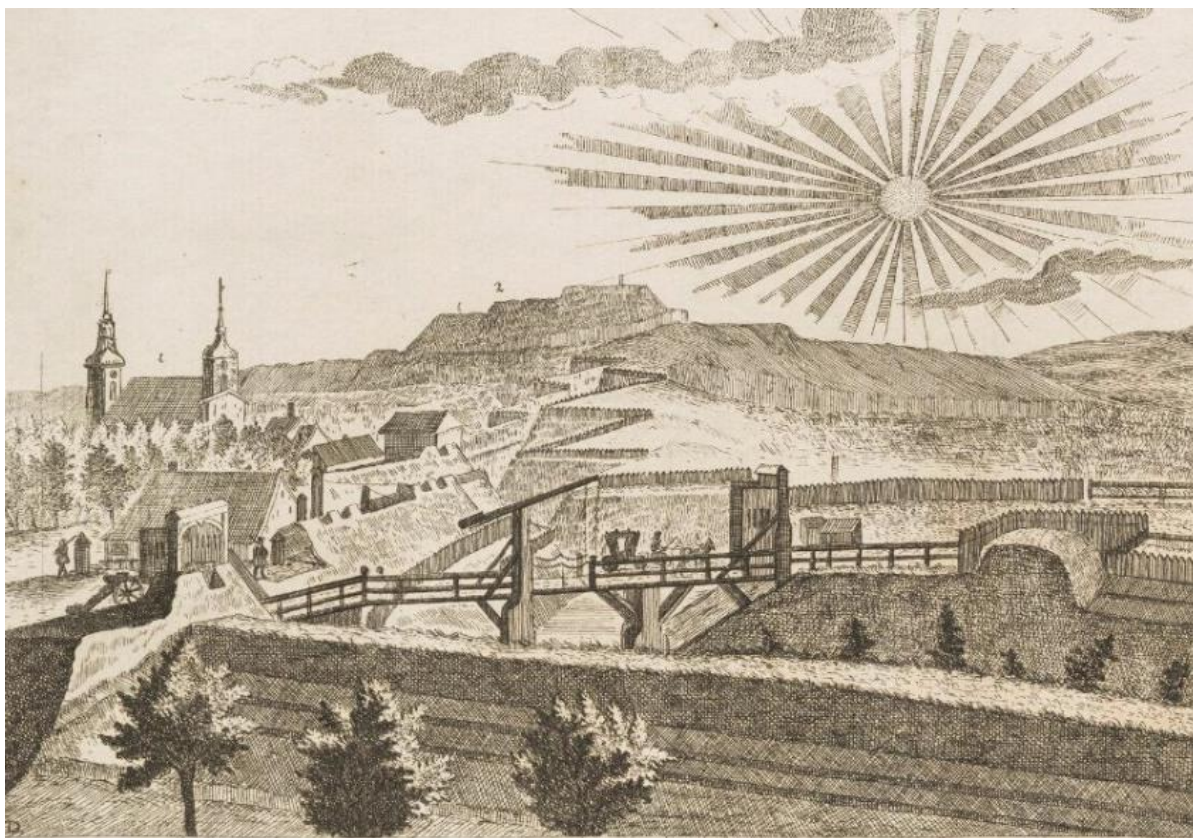
Ilustracja 2. Kościół Bożego Ciała na planie Berndta, ok. 1601

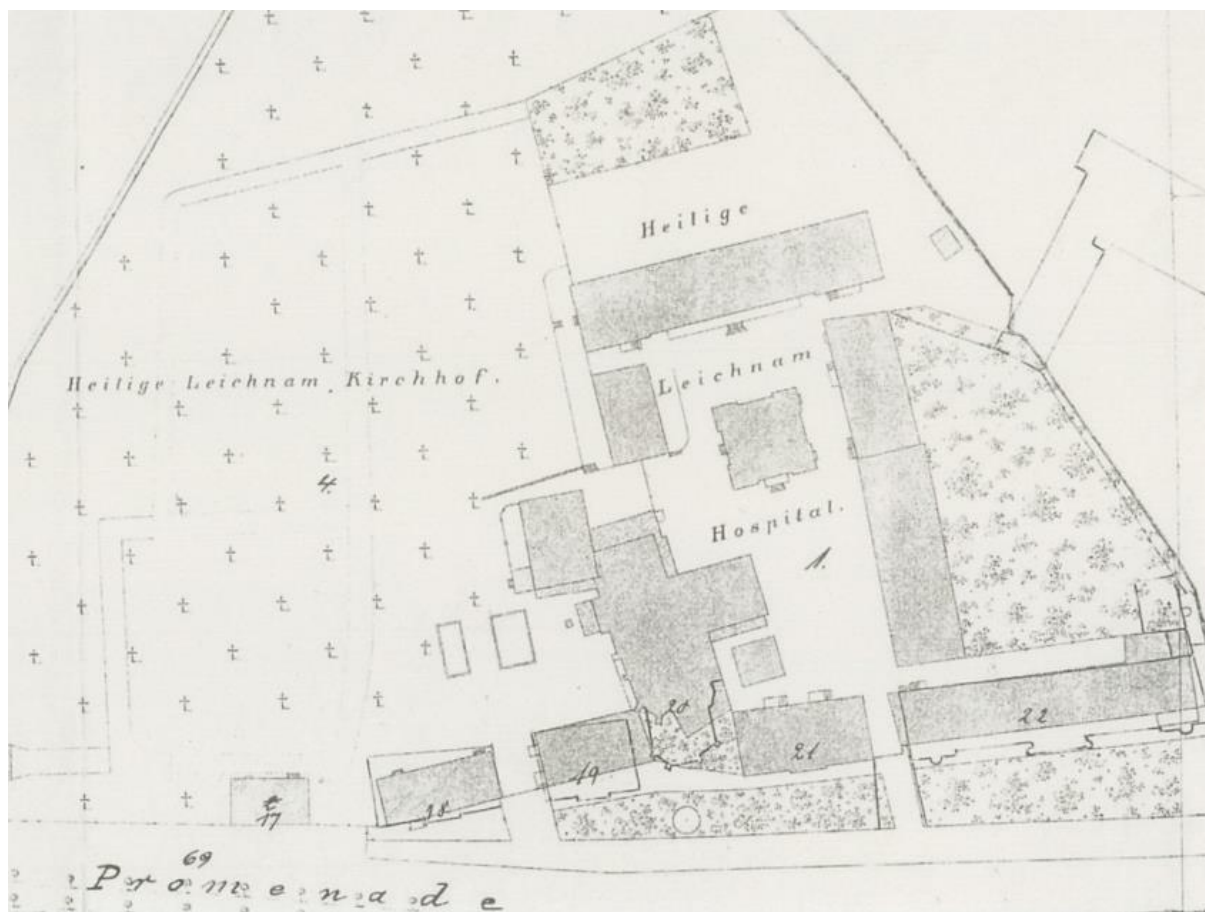
Ilustracja 3. Kościół Bożego Ciała, R. Curicke, 1687

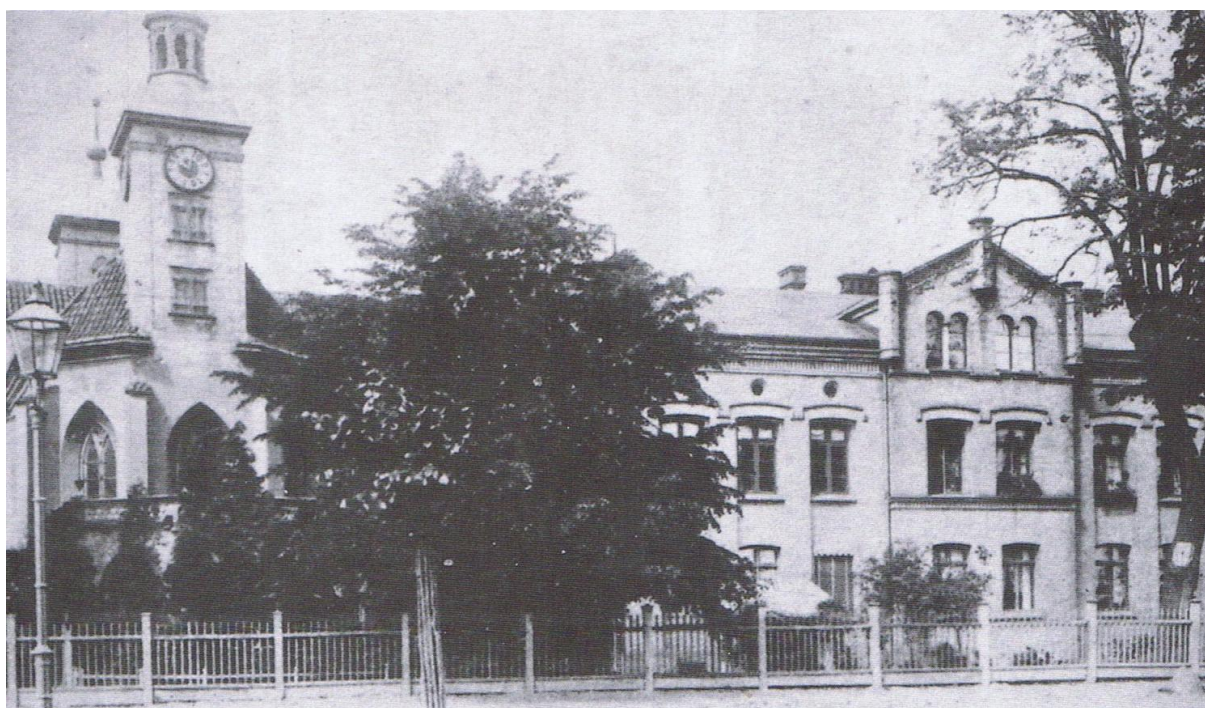
Ilustracja 4. Kościół Bożego Ciała już z nawą barokową, fragment panoramy „Hommannsche Erben”, 1739

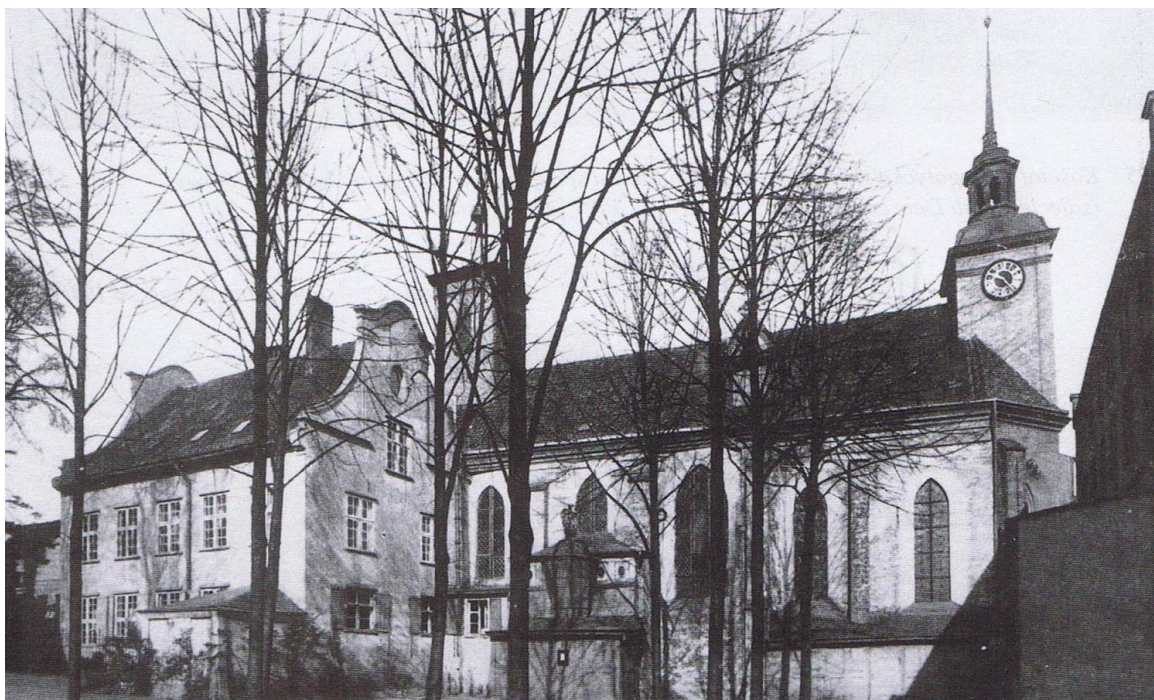
Ilustracja 5. Kościół Bożego Ciała, fragment ryciny, M. Deisch, 1765 [źródło: fotopolska.eu]

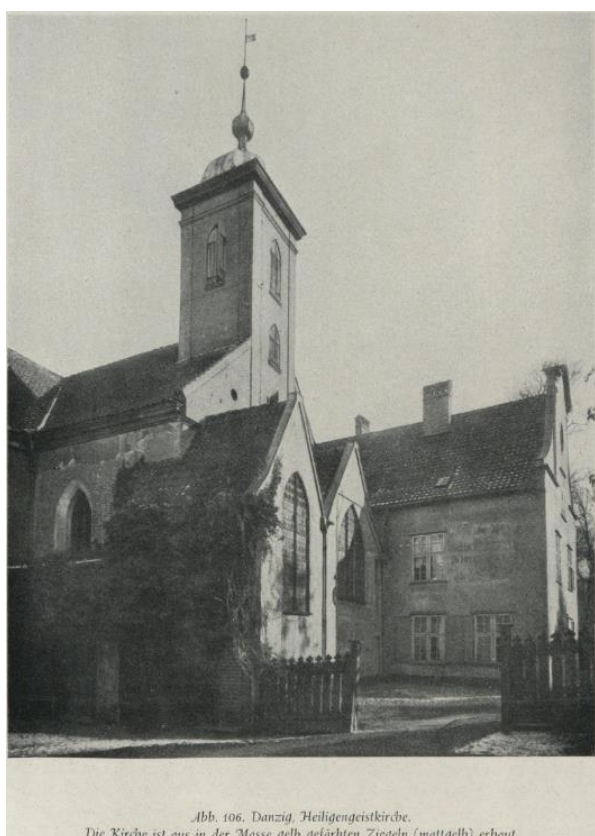
Ilustracja 6. Kościół Bożego Ciała na planie Buhsego, 1866

Ilustracja 7. Kościół Bożego Ciała, 1890-1900 [źródło: fotopolska.eu]

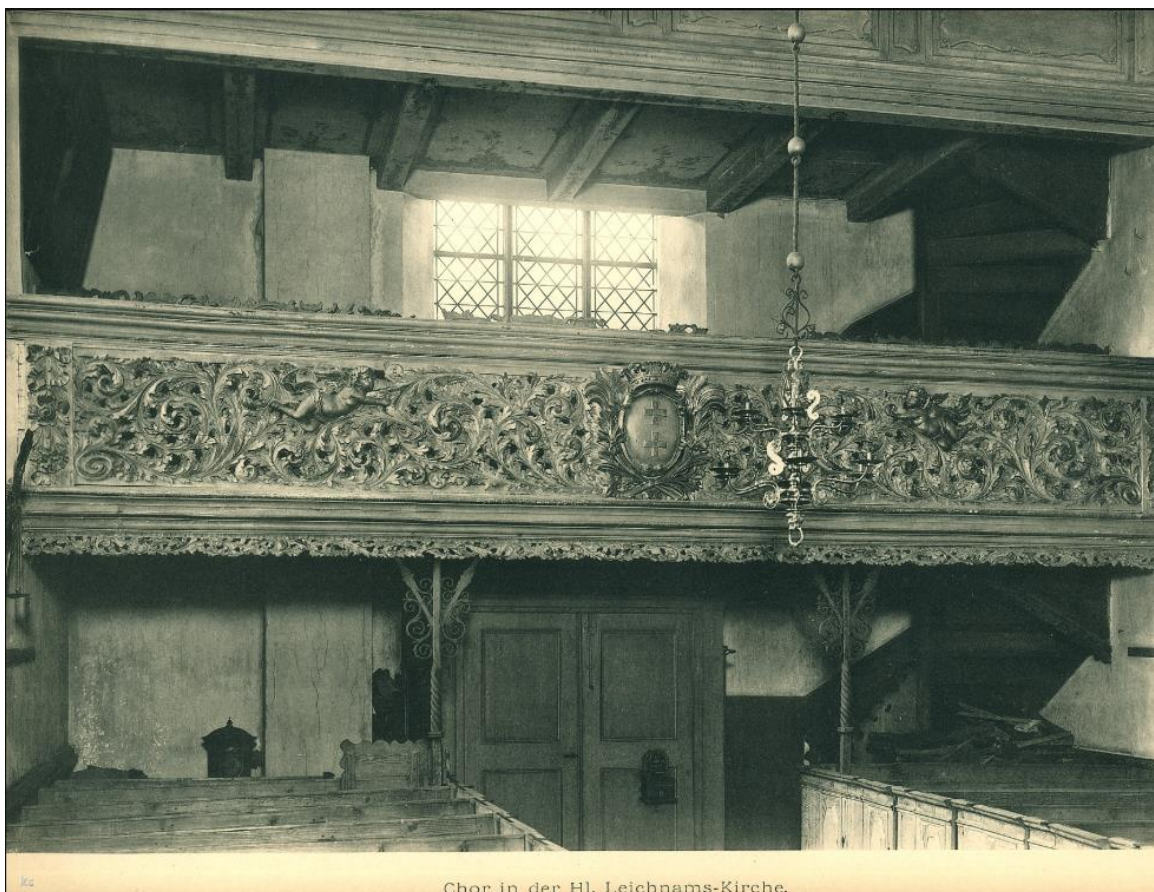
Ilustracja 8. Kościół Bożego Ciała, 1900-1910 [źródło: fotopolska.eu]

Ilustracja 9. Kościół Bożego Ciała, 1928 [źródło: fotopolska.eu]

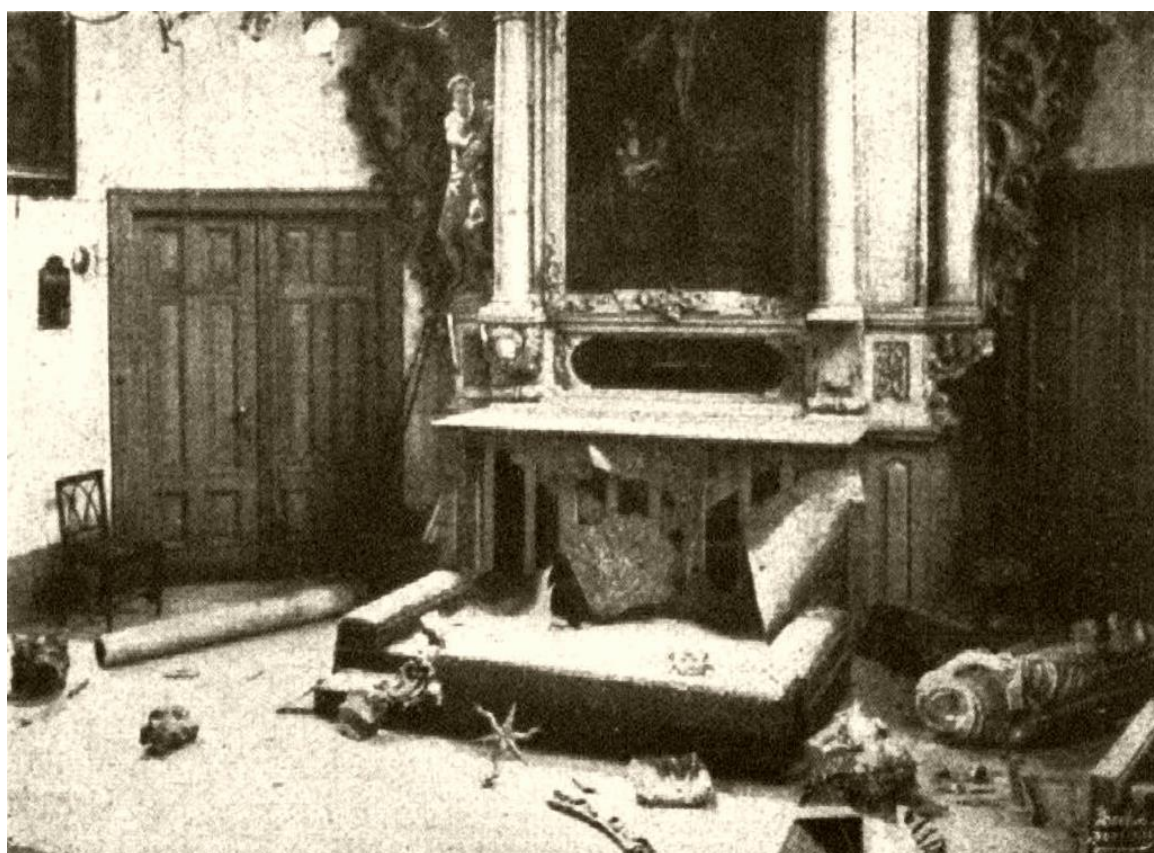

Ilustracja 10. Kościół Bożego Ciała, 1942, ze zbiorów Muzeum Narodowego w Gdańsku [źródło: fotopolska.eu]

Chor in der Hl. Leichnams-Kirche.

Ilustracja 11. Wnętrze kościoła, 1909. [źródło: fotopolska.eu]

*Ilustracja 12. Wnętrze kościoła, 1916. Szkody po uderzeniu gromu w kościół.
[źródło: fotopolska.eu]*

Ilustracja 13. Wnętrze kościoła Bożego ciała z widokiem organów, c. 1935-1942. Widok w kierunku empory zachodniej. Po prawej stronie ambona. [źródło: fotopolska.eu]

Ilustracja 14. Wnętrze kościoła c. 1942-1944. Empora bez organów, ewakuowanych na czas II wojny światowej. [źródło: fotopolska.eu]

2. Wykaz wcześniejszych dokumentacji na temat obiektu wraz z lokalizacją ich przechowywania

- Dokumentacja prac konserwatorskich i restauratorskich plafonu Przyjście Zbawiciela Świata (1709 r.) autorstwa K. F. Falckenberga. Fragment z przedstawieniem Alegorii Wiary, A. Korzeniowska, Gdańsk 2019

Miejsce przechowywania:

- Parafia Polskokatolicka pw. Bożego Ciała w Gdańsku
- Urząd Miasta Gdańska, ul. Nowe Ogrody 8/12, 80- 803 Gdańsk
- Dokumentacja prac konserwatorskich i restauratorskich plafonu Przyjście Zbawiciela Świata (1709 r.) autorstwa K. F. Falckenberga. Fragment z przedstawieniem Alegorii Cnoty, A. Korzeniowska, Gdańsk 2020

Miejsce przechowywania:

- Parafia Polskokatolicka pw. Bożego Ciała w Gdańsku
- Urząd Miasta Gdańska, ul. Nowe Ogrody 8/12, 80- 803 Gdańsk
- Program prac konserwatorskich. Izolacja pozioma murów przyziemia kościoła pw. Bożego Ciała w Gdańsku wraz z plebanią, T. Korzeniowski, Gdańsk 2021

Miejsce przechowywania:

- Parafia Polskokatolicka pw. Bożego Ciała w Gdańsku
- Urząd Miasta Gdańska, ul. Nowe Ogrody 8/12, 80- 803 Gdańsk
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, ul. Dyrekcyjna 2-4, 80-852 Gdańsk
- Dokumentacja prac konserwatorskich i restauratorskich plafonu Przyjście Zbawiciela Świata (1709 r.) autorstwa K. F. Falckenberga. Etap III: scena centralna Zapowiedź Przyjścia Zbawiciela Świata, fragment z przedstawieniem Alegorii Nadziei, A. Korzeniowska, Gdańsk 2021

Miejsce przechowywania:

- Parafia Polskokatolicka pw. Bożego Ciała w Gdańsku
- Urząd Miasta Gdańska, ul. Nowe Ogrody 8/12, 80- 803 Gdańsk
- Dokumentacja powykonawcza badań konserwatorskich. Ściany wewnętrzne kościoła p.w. Bożego Ciała w Gdańsku (XIV-XVIII w.) przy ul. 3 Maja 19 w Gdańsku (woj. pomorskie), A. Faron, M. Palka, Gdańsk – Gdynia 2022

Miejsce przechowywania:

- Parafia Polskokatolicka pw. Bożego Ciała w Gdańsku
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, ul. Dyrekcyjna 2-4, 80-852 Gdańsk
- Dokumentacja powykonawcza. Izolacja przeciwwilgociowa pozioma murów kościoła pw. Bożego Ciała w Gdańsku (etap II), T. Korzeniowski, Gdańsk 2023

Miejsce przechowywania:

- Parafia Polskokatolicka pw. Bożego Ciała w Gdańsku
- Urząd Miasta Gdańska, ul. Nowe Ogrody 8/12, 80-803 Gdańsk

- Dokumentacja prac konserwatorskich i restauratorskich plafonu Przyjście Zbawiciela Świata (1709 r.) autorstwa K. F. Falckenberga. Etap IV: fragment z przedstawieniem Alegorii Miłosierdzia, A. Korzeniowska, Gdańsk 2023

Miejsce przechowywania:

- Parafia Polskokatolicka pw. Bożego Ciała w Gdańsku
- Urząd Miasta Gdańska, ul. Nowe Ogrody 8/12, 80-803 Gdańsk

- Program prac konserwatorskich dotyczący polichromii ściennej w kościele Bożego Ciała w Gdańsku, A. Korzeniowska, Gdańsk 2023

Miejsce przechowywania:

- Parafia Polskokatolicka pw. Bożego Ciała w Gdańsku
- Urząd Miasta Gdańska, ul. Nowe Ogrody 8/12, 80- 803 Gdańsk
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, ul. Dyrekcyjna 2-4, 80-852 Gdańsk

- Dokumentacja powykonawcza. Izolacja przeciwwilgociowa pozioma murów kościoła pw. Bożego Ciała w Gdańsku (etap III), T. Korzeniowski, Gdańsk 2024

Miejsce przechowywania:

- Parafia Polskokatolicka pw. Bożego Ciała w Gdańsku
- Urząd Miasta Gdańska, ul. Nowe Ogrody 8/12, 80-803 Gdańsk

3. Prace prowadzone w ramach dotacji

Prace przeprowadzone zostały dzięki dotacji Gminy Miasta Gdańska oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

3.1. Czas trwania prac

Prace prowadzone były w okresie od 10.07.2024 do 15.11.2024 r.

3.2. Wykonawca prac

Firma Aurea Porta Konserwacja Zabytków Tomasz Korzeniowski
80-834 Gdańsk, ul. Św. Ducha 109/1

3.3. Opis stanu zachowania wraz z częścią fotograficzną

Przed podjęciem prac konserwatorskich stan zachowania zabytkowych dekoracji był zły i wymagał natychmiastowej interwencji, zwłaszcza z powodu odspajających się warstw pobiał i polichromii. W wyniku wcześniejszych prac remontowych mających miejsce na przestrzeni XX wieku, ściany zostały pokryte pobiałą oraz ciemnożółtą monochromią, a później całe wnętrze prezbiterium pomalowano na kolor jasnożółty. W efekcie nieudanych i bardzo niszczących działań „odnawiających” wnętrze, oryginalna dekoracja malarska została zakryta. Po wykonaniu odkrywek stratygraficznych stwierdzono postępującą degradację polichromii. Na znacznych obszarach występowały odspajające się fragmenty warstw malarskich i pobiał, co groziło utratą oryginalnej substancji. Malowidła były także osłabione wskutek działania wilgoci i mikroorganizmów, co dodatkowo przyspieszało ich niszczenie. Zanieczyszczenia powierzchniowe, w tym kurz i osady, utrudniały ocenę stanu polichromii oraz identyfikację zachowanych fragmentów dekoracji.

Ilustracja 15. Kościół pw. Bożego Ciała w Gdańsku. Widok ogólny od południowego wschodu

Ilustracja 16. Wnętrze kościoła pw. Bożego Ciała w Gdańsku

Ilustracja 17. Gotyckie prezbiterium z fragmentami odkrywek na ścianie południowej

Ilustracja 18. Odkrywki znajdujące się w drugiej niszy od wschodu

Ilustracja 19. Odkrywka znajdująca się w drugiej niszy od wschodu, przy górnej krawędzi

Ilustracja 20. Fragment odkrywki z barankiem w powiększeniu

Ilustracja 21. Odkrywka znajdująca się w drugiej niszy od wschodu, nad górną jej krawędzią

Ilustracja 22. Fragment odkrywki z elementem woluty w powiększeniu

Ilustracja 23. Zbliżenie na fragment odkrywki. Widoczna pudrująca się warstwa malarska

Ilustracja 24. Odkrywka znajdująca się w trzeciej niszy od wschodu

Ilustracja 25. Fragment odkrywki w powiększeniu

Ilustracja 26. Zbliżenie na fragment odkrywki. Widoczna pudrująca się warstwa malarska

Ilustracja 27. Odkrywki znajdujące się w okolicy łuku tęczowego

Ilustracja 28. Odkrywka znajdująca się w czwartej niszy od wschodu.

3.4. Przebieg oraz faktycznie zrealizowany program prac z podaniem metod, materiałów i technik wykorzystanych podczas realizacji wraz z oznaczeniem graficznym zakresu prac

Prace konserwatorskie polichromii ściennej w kościele pw. Bożego Ciała w Gdańsku zrealizowano w oparciu o *Program prac konserwatorskich dotyczący polichromii ściennej w kościele Bożego Ciała w Gdańsku* stanowiący podstawę decyzji nr RD.5142.23.2024.MR z dnia 27.12.2023 r.

Celem działań było usunięcie wtórnych warstw przykrywających historyczne dekoracje ścienne oraz zabezpieczenie odsłoniętych fragmentów polichromii zabytkowej wraz z warstwą pobiałą. Kluczowym założeniem było wzmocnienie strukturalne warstw technologicznych poprzez wykonanie iniekcji podtynkowych oraz konsolidację pudrujących się fragmentów warstw malarskich. Prace miały także przywrócić estetyczne walory dekoracji poprzez zastosowanie minimalnego zakresu retuszy.

W pierwszym etapie odsłonięto polichromie w najstarszej części kościoła – na ścianie południowej gotyckiego prezbiterium, do wysokości okien. Działania te pozwoliły na wyeksponowanie zachowanych, historycznych dekoracji, ich zabezpieczenie i przywrócenie właściwej estetyki we wnętrzu kościoła, eliminując skutki wcześniejszych remontów.

W ramach działań dofinansowanych ze środków Gminy Miasta Gdańska w 2024 roku wykonano następujące czynności:

- **Oczyszczenie lica ściany oraz usunięcie warstw wtórnych**

Przy użyciu narzędzi (młotki, przecinaki, skalpele i dłuta) usunięto wtórne warstwy farby, tynku i pobiałą, zachowując szczególną ostrożność w celu ochrony historycznej substancji.

- **Podklejenie i zabezpieczenie krawędzi tynku**

Krawędzie tynku z oryginalną polichromią zostały podklejone, a ich brzegi zabezpieczono opaskami z zaprawy wapienno-piaskowej.

- **Dezynfekcja powierzchni**

Oczyszczoną powierzchnię malowidła zdezynfekowano preparatem biobójczym, aby zapobiec dalszemu rozwojowi mikroorganizmów zagrażających warstwom malarskim.

- **Wzmocnienie strukturalne warstw technologicznych**

Iniekcję podtynkową wykonano przy użyciu środka LEDAN TB1 – zaprawy do iniekcji, przeznaczonej do strukturalnej konsolidacji murów, opracowanej na bazie spoiw hydraulicznych, niezawierających soli rozpuszczalnych, kompatybilnych do wszystkich typów podłoży.

- **Podklejenie warstw malarskich i pobiał**

Warstwy malarskie i pobiałą podklejono rozcieńczonym środkiem Primal AC337 - czystą żywicą akrylową w dyspersji wodnej, niezwykle odporna na czynniki atmosferyczne, stabilna chemicznie.

- **Konsolidacja odsłoniętych warstw malarskich**

Do konsolidacji łuszczących się i pudrujących powierzchni zastosowano 2% i 3% roztwór PAW nakładany pędzlem przez bibułę. Konsolidację przeprowadzono na całości powierzchni i powtórzono na osłabionych miejscach.

- **Uzupełnianie ubytków tynku oraz opracowanie faktury kitów**

Ubytki oryginalnego tynku uzupełniono zaprawą wapienno-piaskową, a następnie opracowano faktury kitów. Następnie nałożono cienką warstwę pobiału i przeprowadzono scalanie kolorystyczne za pomocą pobiału podbarwionej pigmentami.

- **Retusz i rekonstrukcja warstwy malarskiej**

Wykonano retusz odsłoniętej warstwy malarskiej, przy użyciu pigmentów ze spoiwem na bazie 3% PAW. Zostały wykonane również opaski z LEDAN-u TB1 wokół odsłoniętych małych fragmentów warstw malarskich. Rekonstrukcji polichromii dokonano fragmentarycznie, w minimalnym zakresie.

- **Końcowe zabezpieczenie odsłoniętej powierzchni polichromii poprzez impregnację**

Prace wykonano z najwyższą starannością, zgodnie z zasadami konserwatorskimi, ograniczając ingerencję w historyczną substancję zabytku i zapewniając trwałe zabezpieczenie oraz ekspozycję pierwotnych dekoracji.

Ilustracja 29. Zakres prac konserwatorskich wykonanych w 2024 roku przy pomocy finansowej Gminy Miasta Gdańska – południowa ściana gotyckiego prezbiterium kościoła, górna część w której występują malowidła potwierdzone badaniami

3.5. Dokumentacja fotograficzna z przebiegu prac

Ilustracja 30. Ściana południowa prezbiterium po zdemontowaniu dekoracji i elementów instalacji elektrycznej

Ilustracja 31. Ściana południowa przed pracami

Ilustracja 32. Mechaniczne usuwanie wtórnych warstw przy pomocy młotka

Ilustracja 33. Mechaniczne usuwanie wtórnych warstw za pomocą skalpela

Ilustracja 34. Usuwanie wtórnych warstw

Ilustracja 35. Mechaniczne usuwanie wtórnych warstw za pomocą skalpela

Ilustracja 36. Usuwanie wtórnych warstw

Ilustracja 37. Usuwanie wtórnych warstw

Ilustracja 38. Podklejanie i zabezpieczanie krawędzi tynku

Ilustracja 39. Usuwanie wtórnych warstw

Ilustracja 40. Podklejanie i zabezpieczanie krawędzi tynku

Ilustracja 41. Dalsze usuwanie wtórnych warstw

Ilustracja 42. Wzmacnianie strukturalne zaprawą do iniekcji aplikowaną przez strzykawkę

Ilustracja 43. Zwilżanie tynku przed uzupełnieniem ubytku

Ilustracja 44. Uzupełnianie ubytków tynku

Ilustracja 45. Uzupełnianie ubytków tynku

Ilustracja 46. Uzupełnianie ubytków tynku

Ilustracja 47. W trakcie konsolidacji warstwy malarskiej

Ilustracja 48. Trzecia i czwarta nisza od wschodu. Malowidła w trakcie odsłaniania

Ilustracja 49. Trzecia i czwarta nisza od wschodu. Malowidła w trakcie odsłaniania

Ilustracja 50. Trzecia i czwarta nisza od wschodu. Fragment malowidła w trakcie konsolidacji

Ilustracja 51. Fragment malowidła w trakcie usuwania wtórnych warstw

Ilustracja 52. Fragment malowidła w powiększeniu w trakcie konsolidacji pędzlem przez bibułę

Ilustracja 53. Dalsze odsłanianie fragmentu malowidła poprzez usuwanie wtórnych warstw przy pomocy skalpela

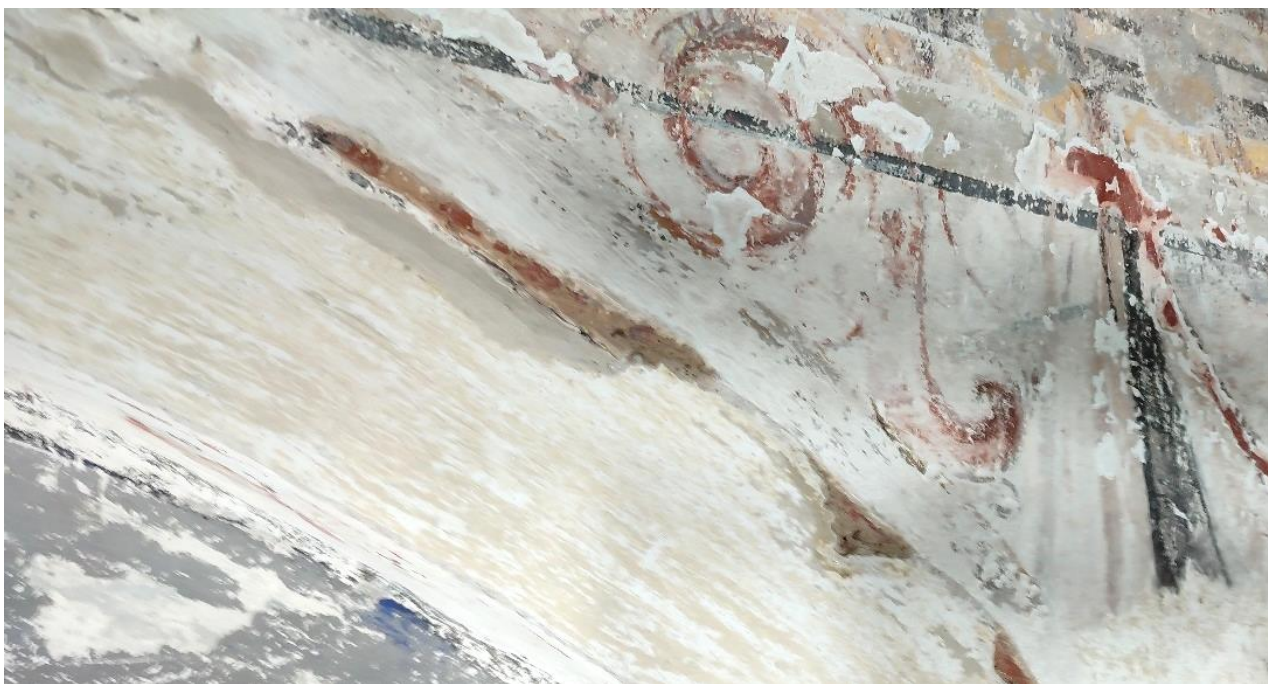
Ilustracja 54. Fragment malowidła po podklejeniu krawędzi tynku i zabezpieczeniu

Ilustracja 55. Fragment malowidła z elementem woluty w trakcie usuwania wtórnych warstw

Ilustracja 56. Fragment malowidła z elementem woluty w trakcie konsolidacji pędzlem przez bibułę

Ilustracja 57. Fragment malowidła z elementem woluty uzupełnieniu ubytków i zabezpieczeniu opaskami z zaprawy wokół odsłoniętych warstw malarskich

Ilustracja 58. Fragment malowidła z barankiem w trakcie oczyszczania z wtórnych warstw

Ilustracja 59. Fragment malowidła z barankiem w trakcie podklejania krawędzi

Ilustracja 60. Fragment malowidła z barankiem w trakcie dalszego usuwania wtórnych warstw

Ilustracja 61. Dalsze usuwanie wtórnych warstw i podklejanie krawędzi

Ilustracja 62. Fragment malowidła z barankiem w trakcie uzupełniania ubytków

Ilustracja 63. Fragment malowidła z barankiem po konsolidacji i uzupełnieniu ubytków

Ilustracja 64. Fragment malowidła z barankiem po opracowaniu faktury kitów

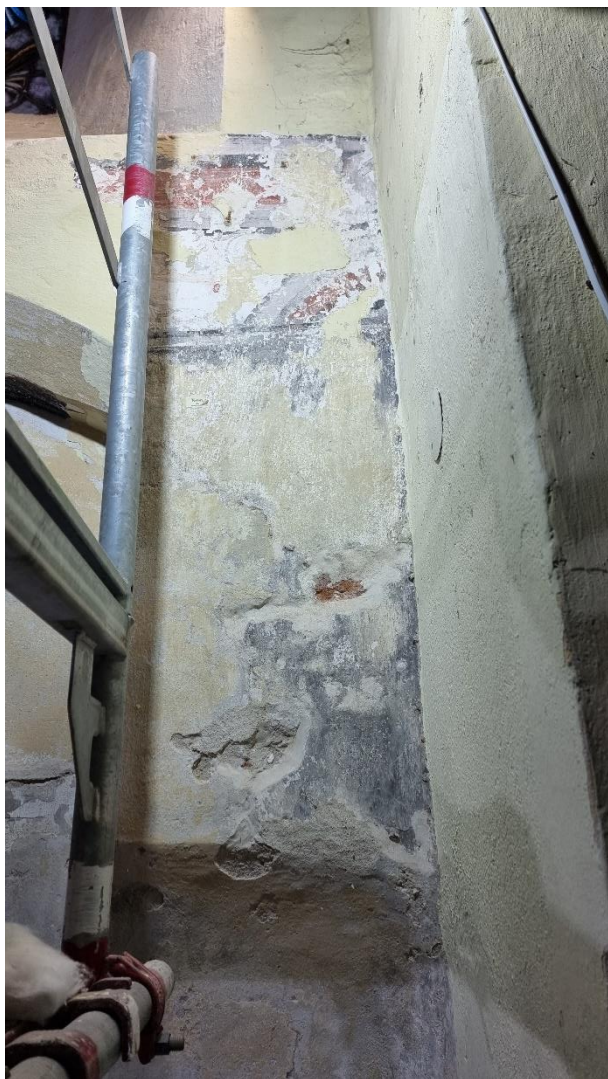
Ilustracja 65. Fragment malowidła nad krawędzią pierwszej niszy od wschodu po uzupełnieniu ubytków i opracowaniu kitów

Ilustracja 66. Fragment malowidła po podklejeniu krawędzi i uzupełnieniu pobrały

Ilustracja 67. Odkrywanie malowideł w czwartej niszy od wschodu, w okolicy łuku tęczowego

Ilustracja 68. Fragment malowidła w okolicy łuku tęczowego w trakcie usuwania wtórnych warstw

Ilustracja 69. Fragment malowidła w okolicy łuku tęczowego w powiększeniu

Ilustracja 70. Zbliżenie na fragment malowidła w okolicy łuku tęczowego po zabezpieczeniu opaskami z zaprawy wokół odsłoniętych warstw malarskich

Ilustracja 71. Fragment malowidła nad pierwszą niszą od wschodu po zabezpieczeniu opaskami z zaprawy wokół odsłoniętych warstw malarskich

3.6. Dokumentacja fotograficzna obiektu po zakończeniu prac

Ilustracja 72. Kościół pw. Bożego Ciała w Gdańsku. Widok ogólny od południowego wschodu

Ilustracja 73. Ściana południowa prezbiterium po zakończeniu prac

Ilustracja 74. Górna część pierwszej niszy od wschodu wraz z fragmentem malowidła nad jej krawędzią po zakończeniu prac

Ilustracja 75. Górna część drugiej niszy od wschodu wraz z fragmentem malowidła nad jej krawędzią po zakończeniu prac

Ilustracja 76. Fragment malowidła pomiędzy drugą i trzecią niszą po zakończeniu prac

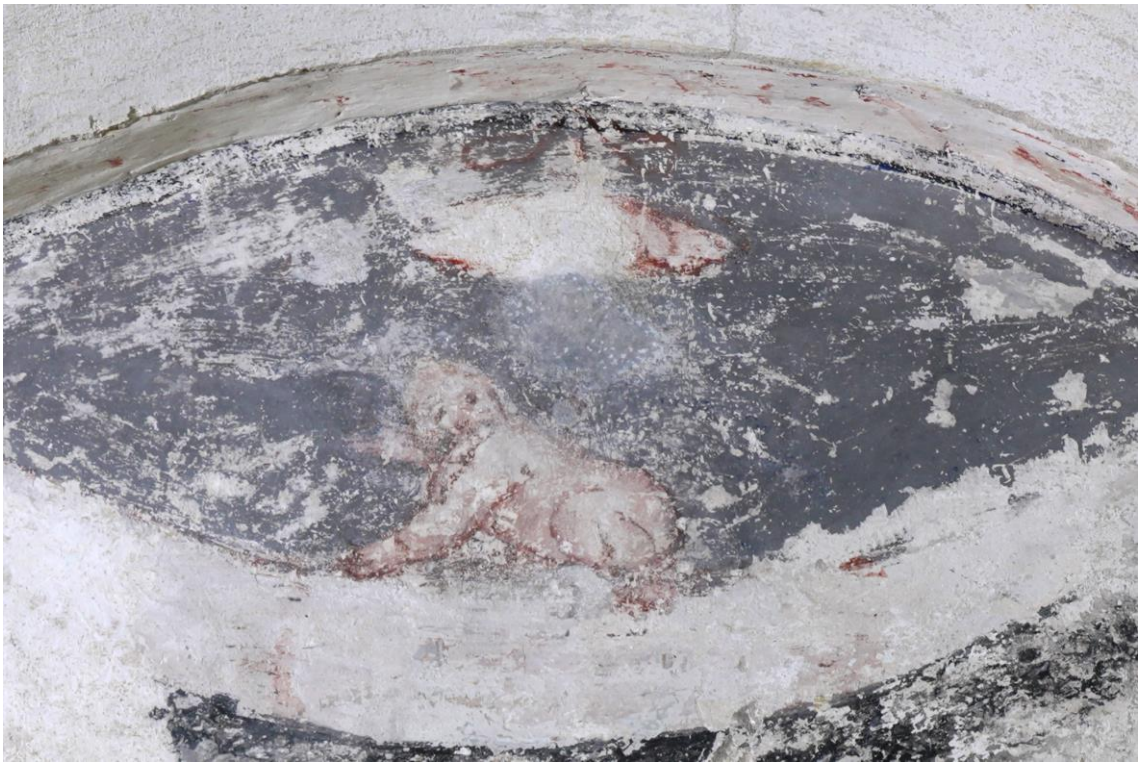
Ilustracja 77. Górna część trzeciej niszy od wschodu wraz z fragmentem malowidła nad jej krawędzią po zakończeniu prac

Ilustracja 78. Górna część czwartej niszy od wschodu wraz z fragmentem malowidła nad jej krawędzią i przy łuku tęczowym po zakończeniu prac

Ilustracja 79. Zbliżenie na fragment malowidła nad część drugą niszą od wschodu po pracach

Ilustracja 80. Fragment malowidła z barankiem po pracach

Ilustracja 81. Fragment malowidła z elementem woluty po pracach

4. Oświadczenie beneficjenta